

- Nederlandse Faunistische Mededelingen 57: 109-111.
- Paolino, G., M.R. Di Nicola, P. Di Pompeo, J.C.M. Dorne & S.R. Mercuri 2021. Key to medically relevant Italian spider bites: a practical quick recognition tool for clinicians. – *La Clinica terapeutica* 172: 336-346.
- Sauer, F. & J. Wunderlich 1997. Die schönsten Spinnen Europas nach Farbfotos erkannt. 5. Auflage. – Sauers Naturführer. Fauna Verlag, Nottuln.
- Schmidt, G. 2010. Giftige und gefährliche Spinnentiere. – Westarp Wissenschaften, Hohenwarsleben. [Die neue Brehm-Bücherei 608]
- Vutchev, D. 2000. A case of intoxication after a bite by *Latrodectus tredecimguttatus*. – *Scandinavian Journal of Infectious Diseases* 33: 313-314.
- World Spider Catalog 2023. World Spider Catalog, version 23.5. – Natural History Museum Bern, Wsc.nmbe.ch. [geraadpleegd: 12.1.2023]

SUMMARY

An European black widow *Latrodectus tredecimguttatus* hitches a ride with a caravan to the Netherlands (Araneae: Theridiidae)

In August 2022, a healthy female of the European black widow *Latrodectus tredecimguttatus* was found on the underside of a caravan in Lochem (province of Gelderland). Two months earlier, the caravan stood on a campsite in Croatia, which is without doubt the origin of the spider. It is the first record of this species in the Netherlands. In the literature, imports in other countries could not be found. *Latrodectus tredecimguttatus* is one of the few European spiders of medical importance, as the bite can cause long-lasting illness.

J. Noordijk

EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden
jinze.noordijk@naturalis.nl

EEN POPULATIE VAN DE TROPISCHE SABELSPRINKHAAN *COPIPHORA HASTATA* IN EEN DIERENTUINKAS (ORTHOPTERA: TETTIGONIIDAE)

Jinze Noordijk, Kees den Bieman & Roy Morssinkhof

Op 9 november 2022 hielden de drie auteurs een inventarisatie van geledpotigen in de tropische kassen van Wildlands Adventure Zoo Emmen (DR). Er kon goed verzameld worden door op het oog zichtbare diertjes te vangen, strooisel te zeven en voorzichtig de beplanting te kloppen. Door deze laatste techniek verscheen er in de kas Jungola opeens een grote mannelijke sabelsprinkhaan in het klopnet van de tweede auteur. Het dier werd meegenomen en gefotografeerd (fig. 1-2).

De Jungola-kas is in 2015 grotendeels aangekleed met planten van een kweker in Costa Rica, naast verhuisde planten vanuit de vorige locatie van de dierentuin, en begin 2020 werd een extra partij planten van dezelfde locatie in Costa Rica bijgeplaatst (schrift. med. J. Schimmel). De planten kwamen overigens niet rechtstreeks uit Costa Rica, maar hebben een tijd bij een tussentijdse opslag gestaan. Het lag dus voor de hand dat de sprinkhaan uit Costa Rica zou kunnen komen. Omdat wij niet zomaar Midden-Amerikaanse Orthoptera-literatuur bij de hand hadden, werden foto's van het dier opgestuurd naar Holger Braun (Museo de La Plata, Argentinië). Hij determineerde met Naskrecki (2000) de soort als *Copiphora hastata* Naskrecki, 2000. Aan de hand van deze publicatie hebben we het mannetje uit Emmen ook onder de binoculair beoordeeld, met name de vorm van de kegel op de kop en de cerci. Hierdoor kon de identiteit op zeker worden gezet. Andere in het oog springende kenmerken van deze soort zijn het donkere gezicht, twee rijen donkere stippen op de sternieten en de stekels op de poten (Naskrecki 2000). Het vrouwtje heeft een van de langste legboren ten opzichte van de lichaamslengte van alle Tettigoniidae. Het exemplaar is opgenomen in de collectie van Naturalis

Biodiversity Center in Leiden (collectienummer RMNH.INS.1142074).

Later bleek dat er in de kas een populatie aanwezig is. Na melding van deze bijzonderheid werd nog een foto gevonden op een telefoon van dierentuinmedewerker Nouelle Juhrend, met daarop een volwassen vrouwtje dat op 12 juni 2022 in de kas was gevonden en buiten vrij was gelaten. Na de insecteninventarisatie is door dezelfde medewerker ook nog een volwassen vrouwtje gefotografeerd op 21 november 2022 (fig. 3). *Copiphora hastata* is de derde exotische Orthoptera-soort voor Nederland die gebonden is aan (verwarmde) gebouwen, naast de kassprinkhaan *Diastrammena asynamora* (Adelung, 1902) en de dierentuinkrekel *Grylloides sigillatus* (Walker, 1869) (Bakker et al. 2015). Hierbij moet opgemerkt worden dat de eerste en derde auteur in een andere dierentuin in Nederland een populatie van een andere exotische krekel hebben gevonden, maar van die soort is het nog niet gelukt de identiteit te achterhalen.

Copiphora hastata komt algemeen voor in Costa Rica en is gevonden in Nicaragua en Honduras (Naskrecki 2000, Inaturalist.org). Piotr Naskrecki

vond de soort zo mooi, dat hij hem ook heeft afgebeeld in twee fotoboeken (Naskrecki 2005, 2017) en vermeldt dat de lange legboor wordt gebruikt om eieren af te zetten onder de dikke lagen dode bladeren en andere organisch materiaal onderaan palmbomen. Naskrecki (2000) noemt dat de soort zich ogenschijnlijk lijkt te specialiseren in het eten van harde zaden, maar ze ook etend is waargenomen van bloemen en vruchten van de palm *Calypstrogyne ghiesbergiana*, rupsen en kikkereieren. In deze publicatie wordt ook het geluid (stridulatie met vleugels en tremulatie met het lichaam) omschreven. Barranco (2010) verzamelde een mannetje in een opgerold blad van een *Heliconia*-plant. De soort is pas in 2000 beschreven, en dat zal ook een reden zijn dat er verder (nog) weinig literatuur beschikbaar is en er dus ook niet veel is vastgelegd over het gedrag en de ecologie. Van andere *Copiphora*-soorten is het geluid en het paargedrag onderzocht (Celiker et al. 2020, Morris 1980, Sarria et al. 2016) en mogelijk wordt *C. hastata* in de toekomst ook bij dergelijke meer wetenschappelijke studies betrokken. En misschien biedt de populatie in een tropische kas in Nederland wel een uitgelezen kans om meer over *C. hastata* te weten te komen!

Figuur 1. Mannetje van *Copiphora hastata*. Wildlands Adventure Zoo Emmen (Drenthe), 9.xi.2022. Foto Jinze Noordijk.
Figure 1. Male of *Copiphora hastata*. Wildlands Adventure Zoo Emmen (province of Drenthe), 9.xi.2022. Photo Jinze Noordijk.

Figuur 2. Detail van *Copiphora hastata* met de karakteristiek gevormde kegel of speer op de kop. Zelfde individu als in figuur 1. Foto Jinze Noordijk.
Figure 2. Detail of *Copiphora hastata* with the characteristically shaped cone or spear on the head. Same individual as in figure 1. Photo Jinze Noordijk.

Figuur 3. Vrouwtje van *Copiphora hastata*. Wildlands Adventure Zoo Emmen (Drenthe), 21.XI.2022.

Foto Nouvelle Juhrend.

Figure 3. Female of *Copiphora hastata*. Wildlands Adventure Zoo Emmen (province of Drenthe), 21.XI.2022.

Photo Nouvelle Juhrend.

Dankwoord

Holger Braun (Museo de La Plata, Argentinië) is kindly thanked for his identification of the species. Veel dank gaat ook uit naar de medewerkers van Wildlands Adventure Zoo Emmen Jan Schimmel, Erik van Dam en Cynthia Eldering voor hun toestemming voor en hulp bij de insecteninventarisatie in de diertuinkassen en Nouvelle Juhrend voor toestemming om een foto te gebruiken.

LITERATUUR

- Bakker, W., J. Bouwman, F. Brekelmans, E. Colijn, R. Felix, M. Grutters, W. Kerkhof & R. Kleukers 2015. De Nederlandse sprinkhanen en krekels (Orthoptera). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 8: 1-248.
- Barranco, P. 2010. Ortópteros de la Reserva Biológica Alberto Manuel Brenes (San Ramón, Costa Rica). I. Anostostomatidae y Tettigoniidae (Orthoptera: Ensifera). – Boletín de la SEA 46: 510-2131.
- Celiker, E., T. Jonsson & Z.F. Montealegre 2020. On the tympanic membrane impedance of the katydid *Copiphora gorgonensis* (Insecta: Orthoptera: Tettigoniidae). – Journal of the Acoustical Society of America 148: 1952-1960.
- Morris, G.K. 1980. Calling display and mating behaviour of *Copiphora rhinoceros* Pictet (Ortho-

- ptera: Tettigoniidae). – Animal Behaviour 28: 42-51.
- Naskrecki, P. 2000. Katydid of Costa Rica. Vol. 1, Systematics and bioacoustics of the cone-head katydids (Orthoptera: Tettigoniidae: Conocephalinae sensu lato). – The Orthopterists Society at the Academy of Natural Sciences of Philadelphia, Philadelphia.
- Naskrecki, P. 2005. The smaller majority. – The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts & London.
- Naskrecki, P. 2017. Hidden Kingdom: the insect life of Costa Rica. – Cornell University Press, Ithaca.
- Sarria, F.A.S., K. Buxton, T. Jonsson & F.Z. Montealegre 2016. Wing mechanics, vibrational and acoustic communication in a new bush-cricket species of the genus *Copiphora* (Orthoptera: Tettigoniidae) from Colombia. – Zoologischer Anzeiger 263: 55-65.

SUMMARY

A population of the tropical tettigoniid *Copiphora hastata* in a zoo hothouse (Orthoptera: Tettigoniidae)

In 2022, three individuals of the tettigoniid brown-faced spearbearer *Copiphora hastata* Naskrecki, 2000 were found in a zoo greenhouse in Emmen (province of Drenthe). This tropical greenhouse was partly planted with large amounts of

plants from a nursery in Costa Rica,
making the introduction pathway clear.
Copiphora hastata is described from this
Central American country and found in
Nicaragua and Honduras as well.

J. Noordijk
EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden
jinze.noordijk@naturalis.nl

C.F.M. den Bieman
Ulvenhout

R. Morsinkhof
Wageningen
